

2019-03-10

DNR: U2019/01794/S

u.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet För flerspråkighet, kunskapsutveckling och inkludering - Modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål SOU 2019:18

Sveriges Dövas Riksförbund, SDR, driver frågor, agerar kraftfullt och väcker opinion om våra mänskliga och demokratiska rättigheter. Vi arbetar för rätten och möjligheten att använda svenskt teckenspråk, samt driver på utvecklingen mot ett samhälle där det svenska teckenspråket har en självklar plats.

I det stora hela tillstyrker vi utredningens förslag på åtgärder för att förbättra förutsättningarna till modersmålsundervisning för döva, hörselskadade samt barn som har döva familjemedlemmar.

Samlade kommentarer

Sveriges Dövas Riksförbund anser att utredningens förslag om att stärka modersmålsundervisningen som ämne är positivt. Dock ser SDR att det finns några saker som behöver klargöras i förslagen avseende svenskt teckenspråk i ämnet modersmål.

Svenskt teckenspråk är ett eget språk och skall benämnas som sådant genom att det skall stå "svenskt teckenspråk" överallt där teckenspråk nämns. Det behöver också korrigeras i andra lagtexter såsom skollagen, skolförordningen, kursplaner. Där ska det stå svenskt teckenspråk och inget annat.

SDR har i många sammanhang erfarenhet av att svenskt teckenspråk i praktiken inte jämställs med nationella minoritetsspråk trots sin särställning i språklagen. Detta innebär att elever som önskar läsa svenskt teckenspråk som modersmål riskerar att gå miste om möjligheten. SDR vill att svenskt teckenspråk skall ha samma status som nationella minoritetsspråk i ämnet modersmålsundervisning.

Det svenska samhället har ansvar för revitalisering av det svenska teckenspråket och de nationella minoritetsspråken. Det svenska teckenspråket är en viktig kulturbärare som uttrycker gemensamma erfarenheter, värden och kunskaper som förenar döva, hörselskadade och personer i deras närhet, i hela Sverige. Kunskaper i svenskt teckenspråk och kunskaper om dövulturen stärker den egna identiteten och möjliggör deltagande i det teckenspråkiga samhället.

Att ges möjlighet till att välja svenskt teckenspråk som modersmål faller tillbaka på formuleringen "har behov av teckenspråk". Men vem eller vilka är det som ska bedöma behovet? Istället yrkar Sveriges Dövas Riksförbund på att alla som konstaterats döva eller har hörselnedsättning ska ha rätt till att få modersmålsundervisning i svenskt teckenspråk.

Vidare finns kravet på att eleven ska ha grundläggande kunskaper i det aktuella språket. För döva barn innebär detta kriterium ett problem eftersom dels överförs inte svenskt teckenspråk från förälder till barn i vanliga fall i och med att 90 - 95% av döva barn har hörande föräldrar. Dels drabbar det de elever som är döva eller har en hörselnedsättning och som går integrerat i grundskolan och som saknar erforderliga grundläggande kunskaper i det svenska teckenspråket. Det ger effekten att flertalet barn inte får möjligheten att utveckla sitt teckenspråk och därmed sin kulturella identitet om

inte samhället ger sitt stöd från början. Istället yrkar Sveriges Dövas Riksförbund på att alla som konstaterats döva eller har hörselnedsättning ska ha rätt till svenskt teckenspråk oavsett vilka grundkunskaper de har.

SDR vill även uppmärksamma det faktum att det saknas kursplaner för svenskt teckenspråk som modersmål. Nu hänvisas man till kursplaner för modersmålsämnet trots att svenskt teckenspråk bygger på helt andra modaliteter. Det sämre alternativet, som tillämpas av modersmåls lärare i brist på annat, är kursplanen för teckenspråk för hörande. Dock bygger nämnda kursplan på att eleven läser svenskt teckenspråk som nybörjarspråk eller främmande språk. Sveriges Dövas Riksförbund yrkar på att man arbetar fram kursplaner för svenskt teckenspråk som modersmål i likhet med de nationella minoritetsspråken.

Fjärrundervisningen kan fungera som ett viktigt komplement till den fysiska modersmålsundervisningen för att samla enstaka elever i grupper och få tillgång till kompetenta lärare. Dock får fjärrundervisningen inte helt ersätta de fysiska träffarna då det svenska teckenspråket är ett visuellt och spatialt språk. Svenskt teckenspråk utnyttjar olika positioner och riktningar i det tredimensionella rummet, något som kan gå förlorat i fjärrundervisningen genom en platt skärm. Fjärrundervisning innebär också tekniska utmaningar framförallt gällande turtagning i video när flera elever deltar i undervisningen.

Sveriges Dövas Riksförbund kan inte nog betona vikten av att döva och hörselskadade elever, genom modersmålsundervisningen, får chans att träffa likasinnade i större grupper. Det gäller även hörande barn med döva familjemedlemmar. Dessa tillfällen främjar och stärker den kulturella och språkliga identiteten framförallt i möten med teckenspråkskunniga vuxna tillika förebilder. För att möjliggöra dessa möten krävs det samordning och samverkan mellan olika huvudmän över kommungränser.

Vänliga hälsningar

Sveriges Dövas Riksförbund

Åsa Henningsson
Förbundsordförande